

ТЕСТИ

Питання тесту	Варіанти відповідей
I рівень	
<i>Будиночок Пенні (А.Ліндгрен "Пенні Довга Панчоха") мав назву...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вілла Хованка. 2. Вілла Пенні. 3. Кезо Дюретті. 4. Максі Хінг.
<i>Автором "Пригоди Незнайко" є...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. С.Маршак. 2. М.Носов. 3. К.Коллоді. 4.К.Чуковський. 5. М.Успенський.
<i>Рядки з виховної казки-повісті К.Коллоді "Пригоди Піноккіо", що містять ідею твору: "Молодець, Піноккіо! Так як у тебе добре серце, я пробачаю тобі всі твої пустощі до теперішнього дня. Діти, які допомагають батькам у нестатках і хворобах, заслуговують великої похвали та великого шанування, навіть якщо вони не є взірцями слухняності й гарної поведінки. Будь розумною людиною у майбутньому, і ти будеш щасливим!", – належать...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Равлику. 2. Цвіркуну. 3. Батьку Джепетто. 4. Феї.
<i>У казковому оповіданні "Для чого людині серце" А.Дімарова лікар пропонував дерев'яному чоловічку серця...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Байдужої людини, егоїстичної, сердитої, пихатої, доброї, яка не знатиме спокою. 2. Доброї, злої, легковажної, егоїстичної. 3. Серце доброї людини, яка не знатиме спокою, злої

	людини, егоїстичної, жорстокої, бандита. 4. Злої людини, байдужої людини, серце бандита, егоїста, доброї людини, яка не матиме спокою.
<i>С.Маршаку належить твір...</i>	1. Майстер-ламайстер. 2. Горбоконики. 3. Пригоди Незнайко. 4. Зозуля і Півень.
<i>Малий тримав у себе у шухляді (А.Ліндгрен казка-повість "Малюк і Карлсон") такі скарби...</i>	1. Іграшки, книжки, монети. 2. Цукерки, печиво, лимонад. 3. Поштові марки, морські камінці, кольорові олівці та олов'яних солдатиків. 4. Подарунки від Карлсона.
<i>Автором морально-етичного оповідання "Покинута кошеня" є...</i>	1. І.Франко. 2. С.Васильченко. 3. Є.Гуцало. 4. В.Сухомлинський. 5. Л.Українка.
<i>Головним героєм оповідання С.Васильченка "Дош" є:</i>	1. Трійко дітей. 2. Старенька жebraчка. 3. Розчарована панночка. 4. Дош. 5. Природа восени.
<i>Встановіть правильно усіх персонажів твору (лісних мешканців), про звички яких на початку весни розповідається у природничому оповіданні О.Копиленка "Весна у лісі"?</i>	1. Білок, зайців, кажанів, комах, мурах. 2. Білок, вовків, ведмедів, зайців, птахів. 3. Ведмедів, зайців, мурах, кажанів. 4. Ведмедів, лисиць, зайців, птахів, летючих мишей.
<i>Упорядкуйте дійових осіб у казці-п'єсі О.Олеся:</i>	1. Бабуся, Песик, Ведмідь, Каченята, Лис, Каченя. 2. Бабуся, Котик, Каченя, Ведмідь, Лис, Гай. 3. Бабуся, Котик, Каченята, Лисенята, Ведмідь.

	4. Свій варіант.
<i>У вірші М.Сингаївського "Веселка на долоні" згадуються кольори</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Барвистий, синій, малиновий. 2. Веселковий, малиновий, синій. 3. Синій, вишневий, малиновий. 4. Згадуються усі кольори веселки.
<i>Справжній друг хлопчика у казковому оповіданні "Казка про друга" М.Чумарної ...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мама. 2. КомпутИК. 3. Сашко. 4. Тайн.
<i>У віршованій казці Ліни Костенко "Бузиновий цар" розмова відбувається між...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бабусею і онуком. 2. Бузиновим царем і його підданими. 3. Бабою, хлопчиком і бузиновим царем. 4. Бузиновим царем і хлопчиком.
<i>Слова з казки-притчи А. де Сент Екзюпері "Зоряний хлопчик": "Ти назавжди береш на себе відповідальність за того, кого приручив" належать...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Маленькому принцу. 2. Лису. 3. Троянді. 4. Льотчику.
<i>Автором морально-етичного оповідання "Неня" є...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. А.М'ястківський. 2. М.Підгірянка. 3. А.Дімаров. 4. В.Сухомлинський. 5. Т.Шевченко.
II рівень	
<i>Карлсону із казки-повісті А.Ліндгрена "Малюк і Карлсон" не належить вираз...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Оправа життява!". 2. "Спокій, тільки спокій!". 3. "Мені нічого не важко, бо я найкращий у світі літун!". 4. "Друзі пізнаються у біді".

<p><i>У поезії Н.Забіли "Чотири пори року" кожна пора року порівнюється так...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Весна – трава, бруньки, пісня, літо – вишні, садок, копиця сіна, річка, осінь – поле, яблука, груші, школа, пташки у вирії, жовкне листя, зима – санчата, ковзани, чистий сніг. 2. Весна – маленька дівчинка, літо – гарна дівчина, осінь – молодиця, зима – бабуся. 3. З кольорами: червоний, зелений, жовтий, синій. 4. Весна – квітка, літо – полуниця, осінь – врожай, зима – сніг і лід.
<p><i>Рядки: "І роби невтомно, вміло, хоч мале, та добре діло" – з поезії...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. С.Маршак "Майстер-ламайстер". 2. В.Сухомлинський "Красиві слова і красиве діло". 3. О.Пчілка "Котова наука". 4. М.Сингаївський "Дощ із краплі починається".
<p><i>Рядки: "А я в попа обідала. – Сирітка сказала" – взято з поезії Т.Шевченка...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Село! І серце відпочине!". 2. "Вітер з гаєм розмовляє". 3. "На панщині пшеницю жала...". 4. "На Великдень на соломі".
<p><i>Доповни рядки з поезії Д.Павличка "Птиця", які розкривають ідею твору: "Пусти мене! Мені, дитино мила, ...":</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Страшна неволя, хоч навіть лагідна і сита". 2. "Розкрити крилець не дає!". 3. "Дорожча свобода, ніж така неволя". 4. "Дорожча воля, ніж зерно твоє!".
<p><i>За словами діда Дем'яна з повісті М.Стельмаха "Гуси-лебеді летять" лебеді на крилах приносять...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Радість і добробут у кожному оселю. 2. Початок весни і радість. 3. Весну і життя. 4. Лебідь своїм оселенням на даху хати визначає, що у ній

	живуть добрі люди.
<i>Рядки "Бо все, що бачу навколо я, – то люба, рідна, моя земля!" взято з поезії...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Б.-І. Антонич "Що це є Батьківщина". 2. О.Олесь "Згадую: так я в дитинстві любив". 3. М.Вінграновський "Само собою річка ця тече!". 4. В. Сосюра "Любіть Україну". 5. М.Підгірянкя "Що я люблю".
<i>Патріотична тема про шанобливе ставлення до рідного краю єднає багато творів українських письменників, а рядки: "Де найкраща земля? Журавель відповідає: Краще рідної немає!", – взято з поезії...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Що це є Батьківщина?" Б.-І. Антонич. 2. "Де найкраще місце на землі" Д.Павличко. 3. "Над полем ключі журавлині..." І.Багрянний. 4. "Облітав журавель" П.Воронько. 5. "Де найкраще місце на світі?" І.Савицька.
<i>Повчальні рядки "рука, як кажуть, руку миє" взято з байки...</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. І.Крилова "Зозуля і Півень". 2. Л.Глібова "Зозуля і Півень". 3. Лафонтена "Ворон і лисиця". 4. Езопа "Ворон і Лисиця".
<i>Рядки "Бо нам життя не в льоті, а в польоті" розкривають ідею філософської поезії:</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. М. Рильського "Розмова з другом". 2. Д. Павличка "Птиця". 3. М.Стельмаха "Гуси-лебеді летять". 4. І. Драча "В товаристві джмеля".
<i>Вислів "живе тремка живинка", яким автор закликає з любов'ю ставитися до всього</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. А.Костецького "Не хочу!". 2. С.Жупанина "Мелодії природи". 3. О.Копиленка "Весна у

<p><i>оточуючого, взятий з поезії:</i></p>	<p>лісі". 4. Т. Коломієць "Задзвонив синенький дзвоник".</p>
<p><i>Рядки, що виражають ідею засудження людського споживництва та оспівування краси природи: "Я ж тут для всіх, а не для тебе лиш. І просто осінь, щоб була красива", – взято з поезії...</i></p>	<p>1. М. Вінграновський «Само собою річка ця тече...» 2. Л. Костенко "Шипшина важко віддає плоди". 3. Д. Павличко "Птиця". 4. С. Жупанин "Буду я природі другом".</p>
<p><i>Мораль байки О. Пчілки "Котова наука" виражена у рядках...</i></p>	<p>1. "Поки ходиш, гави ловиш та мені докори мовиш, міг би все зробити...". 2. "Рука, як кажуть, руку мие". 3. "Часто так і в нас буває: хтось там судить, дорікає, іншого займа, а на себе озирнутись, та швиденько схаменутись, – то цього нема!". 4. "Вже не добре лінуватись, до роботи не прийматись...".</p>
<p><i>Мораль байки Езопа "Двоє приятелів і ведмідь" полягає у рядках...</i></p>	<p>1. Дуже радий, що ти врятувався, братику мій. 2. Коли б ти знав, як злякався я за тебе! 3. Друзі пізнаються у біді. 4. Сказав, щоб я ніколи не ходив нікуди з приятелями, які в скруті кидають мене самого і чимдуж тікають, рятуючи власну шкуру.</p>
<p>III рівень</p>	
<p><i>Знайди варіант, де усі твори належать до жанру казки-</i></p>	<p>1. "Пригоди Піноккіо" К. Коллоді, "Про Карлсона,</p>

<p><i>повісті</i></p>	<p>який живе на даху" А.Ліндгрєн, М.Носов "Пригоди Незнайко", "Чудові мандрі Нільса Хольгерсона з гусьми по Швеції" С.Лагерлеф. 2. "Пригоди Піноккіо" К.Коллоді, "Про Карлсона, який живе на даху"</p>
	<p>А.Ліндгрєн, М.Носов "Пригоди Незнайко", "Дарочка, або Історія одного цуценяти" К.Чапек. 3. "Пригоди Піноккіо" К.Коллоді, "Про Карлсона, який живе на даху" А.Ліндгрєн, М.Носов "Пригоди Незнайко", "Пригоди Цибуліно" Д.Родарі. 4. "Пригоди Піноккіо" К.Коллоді, "Про Карлсона, який живе на даху" А.Ліндгрєн, М.Носов "Пригоди Незнайко", А.де Сент-Екзюпері "Зоряний хлопчик".</p>
<p><i>Твори М.Рильського "Розмова з другом", С.Жупанина "Буду я природі другом" та П.Тичини "Гаї шумлять" одного жанру___ та об'єднані спільною темою</i></p>	<p>1. Вірш на тему дитинства. 2. Дидактична поезія на тему природи. 3. Патріотичний вірш. 4. Віршована поезія на тему природи.</p>
<p><i>Визначити варіант, де усі твори належать до жанру байки</i></p>	<p>1. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", Л.Глібов "Зозуля і півень", С.Руданський "Вовки". 2. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", О.Пчілка "Котова наука", С.Руданський "Вовки".</p>

	<p>3. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", Л.Глібов "Котилася тарілочка", О.Пчілка "Котова наука".</p> <p>4. Езоп "Двоє приятелів і ведмідь", Л.Глібов "Зозуля і Півень", О.Пчілка "Котова наука".</p>
<i>Знайти серед названих народних казок чарівну</i>	<p>1. Летючий корабель.</p> <p>2. Мудра дівчина.</p> <p>3. Колосок.</p> <p>4. Названий батько.</p>
<i>Твори Д.Чередниченка "Рідні красвиди" належать до _____ літератури, бо _____</i>	<p>1. До морально-етичних оповідань, бо в них ідеться про виховання покоління українців.</p> <p>2. До художньо-пізнавальної, бо у творах ідеться про улюблені свята українського народу, природу України в різні пори року.</p> <p>3. До природничої літератури, бо у творі розповідається про природу України.</p> <p>4. До патріотичної поезії, бо темою є виховання у підростаючого покоління любові до рідного краю.</p>
<i>"Сашко" Г.Бойка належить до жанру...</i>	<p>1. Оповідання про безпритульного хлопчика.</p> <p>2. Патріотична поезія.</p> <p>3. Гумористичний вірш із повчанням.</p> <p>4. Гумористичне оповідання.</p>
<i>Твір Л.Українки "Біда навчить" належить до жанру...</i>	<p>1. Казка.</p> <p>2. Байка.</p> <p>3. Оповідання про горобця.</p> <p>4. Притча.</p>

<p><i>"Котилася тарілочка"</i> Л.Глібова належить до жанру...</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Акрівірш. 2. Дитяча пісенька. 3. Байка. 4. Загадка.
<p>Назву оповідання Є.Гуцала <i>"Перебите крило"</i>? визначає епізод про те, як...</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Лелеченя не вдало приземлилося і не змогло восени полетіти у вирій. 2. Дениско перебив дрючком крило лелеці та вона не змогла полетіти восени у вирій. 3. На лелеченят напала кицька, тому вони не змогли восени полетіти у вирій. 4. Олег перебив дрючком крило лельці та вона не змогла восени полетіти у вирій.
<p>Ідея казки <i>"Вовк і семеро козенят"</i> Братів Грім полягає:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Слухатися дорослих і бути обережним. 2. Про вовка, який з'їв козенят. 3. Нікому не довіряти. 4. Не слід недооцінювати слабкого.
<p>Визначити жанр твору <i>"Мудра дівчина"</i>:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Легенда. 2. Притча. 3. Соціально-побутова казка. 4. Байка.
<p>Жанр <i>"Казки про яблуню"</i> А.М'ястківського...</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фантастична казка на морально-етичну тему. 2. Віршована казка про долю вигаданої яблуні. 3. Морально-етичне оповідання з елементами казки, що має віршовану форму. 4. Оповідання на фантастичну тему.
<p>Ідея алегоричної казки</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Він був невимовно

<p><i>Г.Х.Андерсена "Гидке каченя" полягає у таких рядках...</i></p>	<p>щасливий, але не загордів, бо добре шире серце не буває ніколи гордо". 2. "...він буде дужим і виб'ється на дорогу!". 3. "Воно хоч некрасиве, але в нього лагідна вдача...". 4. "Не біда з'явитися на світ у качиному гнізді, якщо ти вилупився з лебединого яйця".</p>
<p><i>В оповіданні В.Сухомлинського "Красиві слова і красиве діло" головну думку висловлено у рядках...</i></p>	<p>1. "Як же ти змок на дощі! Мені жаль тебе...". 2. "Він мовчки зняв із себе сорочку й дав її змоклому хлопчикові". 3. "Серед поля стоїть маленька хатина. Її побудували, щоб у негоду люди могли сховатися й пересидіти в теплі". 4. "Як страшно опинитися в зливу серед поля! Я співчуюю тобі...".</p>
<p><i>У вірші М.Вінграновського "Сама собою річка ця тече..." розповідь ведеться від імені...</i></p>	<p>1. Автора, який виступає ліричним героєм. 2. Річки. 3. Хлопчика Миколки. 4. Ліричного героя.</p>
<p><i>Поезії М.Підгірянки "Ходить, ходить зима гаєм..." та М.Рильського "Зимовий ранок"? об'єднує тема...</i></p>	<p>1. Виховання підростаючого покоління. 2. Краси природи рідного краю. 3. Милування природою взимку. 4. Правильний варіант "2" і "3".</p>
<p><i>Твір Руданського "Вовки" належить до жанру...</i></p>	<p>1.Байка. 2.Гумореска.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Коломийка. 4. Співомовка.
<p><i>Темою вірша М.Познанської "Чим пахне коровай" є...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Осінь і звичаї українців. 2. Врожай і праця. 3. Шанування традицій і праці людини. 4. Дитяча гра "Коровай". 5. Коровай, який спекли діти.
<p><i>Твір О.Вишні «Любіть книгу!» належить до жанру...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Байки. 2. Гумористичного оповідання з повчанням. 3. Морально-етичне оповідання. 4. Гуморески.
<p><i>У "Щедрій осені" Ю.Збанацького дії осені передано за допомогою персоніфікації "А осінь – знай своє. Тихцем гризне та й гризне золотого окрайця. Як гризне, так й відкусить, так дня й поменшає. Зате ночі з кожним днем добавляються...", тому за жанром це...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пейзажна лірика. 2. Художньо-пізнавальна література. 3. Природниче оповідання. 4. Анімалістична казка.
<p><i>Темою народної казки про тварин "Котик і Півник" є...</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Хитрощі. 2. Дружба. 3. Дурість. 4. Взаємодопомога.

ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКОГО ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ЇХ ВИКОНАННЯ

Індивідуальні навчально-дослідницькі завдання є важливою формою організації навчання. Їх метою є поглиблення, узагальнення та закріплення знань, отриманих у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Одним із видів індивідуальних навчально-дослідницьких завдань навчального курсу «Дитяча література» є виконання двох проєктів, що пов'язані з роботою з книгою та інформацією.

Упродовж засвоєння курсу студенти виконують дві залікові роботи:

У I семестрі студенти денної форми навчання виконують індивідуальне навчально-дослідницьке завдання, що передбачає реалізацію проєкту з сучасної української дитячої літератури (ІНДЗ №1). За цей вид роботи студент може набрати максимально 20 б.

У II семестрі студенти виготовляють книгу хенд-мейд («зроблено своїми руками»), яка складається з прочитаних упродовж року творів українських і зарубіжних письменників.

Теми робіт до індивідуальних навчально-дослідницьких завдань не повинні повторюватися. Усі теми узгоджуються з викладачем. Не допускається плагіат.

ІНДЗ №1

ІНДЗ №1 передбачає опрацювання книги сучасного українського дитячого письменника. Студент обирає один із видів проєкту:

1. Буктрейлер;
2. Мультфільм за книгою

Буктрейлер – короткий відеоролик за мотивами прочитаної книги сучасного українського письменника (до 3 хв.). Головне його завдання – розповісти про книгу, аби заінтригувати, зацікавити нею юного читача.

Обираючи цей вид роботи, слід пам'ятати про авторські права та інтелектуальну власність.

Основні етапи створення буктрейлеру:

- ✓ Ознайомитися в Інтернеті зі зразками буктрейлерів (зразки наводяться у джерелах «Інтернет-ресурс»).
- ✓ Обрати книгу чи автора для реклами з кола дитячого читання.

- ✓ Ознайомитися з методикою та технологією створення буктрейлеру.
- ✓ Створити власний буктрейлер.

Мультфільм – невеличкий ролик (до 4 хв.) на мотиви прочитаної книги, або інсценізація книги, створений за допомогою відповідних онлайн технологій. Він може створюватися з малюнків, пластиліну тощо. Вітається залучення до роботи дітей початкової школи, які можуть його озвучувати.

Зразки буктрейлерів, мультфільмів, а також технології їх виконання наводяться в розділі «Інтернет-ресурс».

Після прочитання книги, студент має підготувати рецензію на твір, яка озвучується під час захисту проекту.

Рецензія – відгук на прочитану книгу. Обсяг такої роботи становить – 2 сторінки. Слід вказати вихідні дані книги, розкрити сильні та слабкі сторони книги тощо (зразки електронних рецензій на книги наведені в «Інтернет-ресурсах» №8, 9, 11, 12, 13).

Метою запропонованих проектів є систематизація знань із курсу, а також популяризація читання, захоплення книгами, творчістю. Проект здійснюватися за книгами, або творами, перелік яких наводиться у розділі «**Алгоритм сучасної української літератури для дітей та юнацтва**». Цей список можна доповнити іншими книгами вказаних сучасних українських письменників, якщо вони не наведені у схемі. Додаткові бали виставляються за знахідку нового твору, або сучасного українського письменника, що не значиться у списку.

Вимоги до оформлення ІНДЗ №1:

Роботу слід належним чином оформити та вкласти в папку.

Окремо подається електронний варіант, що дублює друкований. Папка містить наступні складові:

- Титульний лист.
- Зміст, що відображає наповнення папки з вказівкою посилань.
- Першоджерела про біографію автора (з посиланнями).
- Першоджерела про творчість автора, або критичний матеріал (з посиланнями).
- Книга, за якою виконувався проект.
- Виконаний проект.
- Технологія виконання обраного проекту (поетапний опис ходу виконання роботи з вказівкою онлайн ресурсів та програм, що використовувалися).

! Усі першоджерела повинні містити посиланнями (вихідні дані з книги, журналу, електронна адреса для Інтернет-видань).

Відео буктрейлеру вивантажується студентом на сторінку: **Дитяча література – сторінка для читачів книг**
https://www.facebook.com/dyt.lit?ref=tn_tnmn

Презентація проектів відбувається на практичних заняттях. Для студентів денної форми навчання – це практичні заняття № 10-11. На захисті, що триває 7 хв., слід:

- ✓ Розказати коротко про автора.
- ✓ Переказати твір, що презентується.
- ✓ Продемонструвати буктрейлер та озвучити рецензію.
- ✓ Надати папку з опрацьованими матеріалами проекту.

За захист студент може отримати максимально 5 балів.

ІНДЗ №2

Цей проект передбачає підготовку «книги своїми руками». Книга готується за творами, що входять, до списку творів рекомендованих для прочитання, зокрема слід включити твори письменників української діаспори, сучасних українських та зарубіжних письменників. Книга своїми руками – своєрідна хрестоматія, підготовлена за читацьким щоденником студента.

Принцип відбору творів – тематичний. «Книга своїми руками» має відповідати вимогам, які висуваються до книг, розрахованих на певну вікову категорію дітей (дошкільний, молодший шкільний вік, середній або старший шкільний вік). Мають бути належно оформлені тексти, малюнки. За цей вид роботи студент може отримати до 10 балів.

Модульні контрольні роботи (МКР)

МКР складаються наприкінці кожного семестру та визначають атестацію студента.

МКР за I семестр включає: 1) виконання письмового завдання за питаннями з фольклору та української дитячої літератури, що виносяться на екзамен; 2) складання творів, що вивчаються напам'ять; 3) аналіз творів української діаспори чи сучасного українського письменника. Робота оцінюється до 5 балів та зараховується як атестація за I семестр.

МКР за II семестр включає: 1) виконання письмового завдання за питаннями з зарубіжної дитячої літератури, що виносяться на екзамен; 2) термінологічний диктант; 3) аналіз твору сучасного зарубіжного письменника. Робота оцінюється до 5 балів та зараховується як атестація за II семестр.

АЛГОРИТМ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА

Сучасні українські письменники	Жанри та назви творів
<p>Всеволод Нестайко</p>	<p><i>Серія</i> Пригоди в лісовій школі. <i>Гумористично-пригодницька повість:</i> Тореадори з Васюківки: трилогія про пригоди двох друзів. Таємниця трьох невідомих. Пригоди Робінзона Кукурудзо. Незнайомиць із 13 квартири. <i>Казка-повість:</i> В Палаці чарівних казок. Ковалі щастя, або новорічний детектив. Чарівні окуляри. Найновіші пригоди їжачка Колька Колючки та зайчика Косі Вуханя. <i>Казкове оповідання:</i> Жевжик. <i>Оповідання:</i> Космонавти з нашого будинку. Руденький. <i>Повісті в оповіданнях:</i> Одиниця з обманом. Дванадцятка з хвостиком. В країні соняних зайчиків.</p>
<p>Анатолій Качан</p>	<p><i>Поезії:</i> зб. Листи з осіннього саду. Обтрусили яблука. Ластівки. <i>Скоромовки.</i></p>
<p>Дмитро Чередниченко</p>	<p><i>Повість:</i> Чого Волошка запишалася. <i>Художньо-пізнавальні оповідання:</i> Рідні краєвиди. Рання осінь. <i>Повість-казка:</i></p>

	Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка»
Іван Ющук	<i>Граматико-фантастична повість:</i> Трое на Місяці
Володимир Рутківський	<i>Історична трилогія:</i> Джури козака Швайки. Джури-характерники. Джури і підводний човен. <i>Повість:</i> Ганнуся. Ганнуся. У гості до лісовичка. <i>Повість-казка:</i> Бухтик з тихого затону.
Анатолій Григоров	<i>Оповідання:</i> Як «видоїти» хмару? Чим хата багата. Той ще не музика, хто в дудку дме. В гурті й пісня в лад іде. Хто міняє, той нічого не має. Хочеш бути щасливим, не будь лінивим. зб. Як стати чарівником. зб. Праправнук барона Мюнхаузена. <i>Оповідання в малюнках:</i> Слон в аптеці. <i>Казки:</i> зб. Волелюбний вітер. <i>Пізнавальні оповідання:</i> зб. Триста бочок із медами. <i>Збірка віршів, загадок, скоромовок:</i> В Поторочі чорні очі.
Іван Андрусяк	<i>Повісті:</i> Кабан дикий – хвіст великий. Стефа та її Чакалка. Вісім днів із життя Бурундука. Пінгвінік – садочкова повість. <i>Казка-повість:</i> Третій сніг. <i>Пригодницька повість:</i> Сорокопуди, або Як Ліза і Стефа втекли з дому. <i>Повість-гра:</i> Хто боїться зайчиків.

	<p><i>Абетка:</i> Звіряча абетка. <i>Збірка віршів:</i> М'яке і пухнасте. <i>Поетична повість:</i> Дядько Барбатко сміється.</p>
Юрій Ярмиш	<p><i>Природничі оповідання:</i> Лісові балакуни. Дрібний дощик. <i>Казка:</i> Як Солов'ятко вскочило у біду. Зайчаткова казочка. Паличка-рятівниця. Їжачок та соловейко. <i>Збірка казок:</i> Сповідь чаклуна.</p>
Євген Білоусов	<p><i>Повість-казка:</i> Тарасове перо. Лесина пісня. <i>Оповідання-казка:</i> Оповідання про маленьку Копійку та велику Гривню. Як віра Христова в нашу землю прийшла. <i>Художньо-документальна повість:</i> Чарівна голка Віри Роїк. <i>Пізнавальні твори:</i> Казки та легенди Криму. Славетні імена Придніпров'я. Славетні імена України.</p>
Олександр Гаврош	<p><i>Пригодницькі романи:</i> Розбійник Пинтя у Заклятому місті Пригоди тричі славного розбійника Пинті. Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу Галуна-Лалуна, або Іван Сила на острові Щастя.</p>
Марина та Сергій Дяченки	<p><i>Фантастичні романи, повісті:</i> Відьомська доба. Ключ від Королівства. Дика енергія. Лана. Ритуал. <i>Оповідання:</i></p>

	<p>Літаючий капелюх. Казки для Стаськи. Пригоди Маші Михайлової. Зиск Маші Михайлової. Повітряні рибки. Жирафчик і Пандочка. <i>Казки:</i> Про стару, Про бочку, Про річку, Про курку, Про курку-2. <i>Повість:</i> Габріель і сталевий лісоруб.</p>
<p>Іван Малкович</p>	<p><i>Різдвяна історія:</i> Золотий павучок. <i>Оповідання в малюнках:</i> Вовченятко, яке запливло далеко в море. <i>Казка, оповідання:</i> зб. Різдвяна рукавичка. зб. Велике місто, маленький зайчик, або Мед для мами. зб. Ліза та її сни.</p>
<p>Олександр (Сашко) Дерманський</p>	<p><i>Фентезі, казкові повісті:</i> Король буків, або Таємниця смарагдової книги. Володар Макуци, або Пригоди вужа Ониська. Казки дракона Омельки. Чудове Чудовисько в країні Жаховиськ. Бабуся оголошує війну.</p>
<p>Леся Воронина</p>	<p><i>Серія дитячих детективів «Суперагент 000»:</i> У пащі крокодила. Пастка у підземеллі. Таємниця підводного міста. У залізних нетрях. Таємниця золотого кенгуру. Суперагент 000. Нові пригоди. Таємниця смарагдового дракона. Таємниці Пурпурової планети. <i>Пригодницькі повісті:</i> Пригоди голубого папуги. Хлюсь та інші. Таємниця Чорного озера. <i>Казково-пригодницькі повісті:</i></p>

	<p>Прибулець з країни Нямликів. Нямлик і балакуча квіточка. <i>Фантастична повість:</i> Таємне товариство Брехунів, або Пастка для синьоморда. Таємне Товариство Боягузів, або засіб від переляку №9. <i>Казка:</i> Слон гудзик і вогняна квітка. <i>Комікси</i> (під псевдонімом Гаврило Гава). <i>Біографічні оповідання:</i> Життя видатних дітей.</p>
<p>Галина Малик</p>	<p><i>Повісті, повісті-казки:</i> Трилогія: Пригоди Алі в країні Недоладії. Подорож Алі до країни сьяк-таків. Третя подорож Алі. Дилогії: Злочинці з паралельного світу. Злочинці з паралельного світу – 2. Вуйко Йой і Лишиня. Вуйко Йой і Страшна Велика Кука. Пригода в зачарованому місті. Сміятись заборонено. Незвичайна книжка. Чому я хлопчик.</p>
<p>Надія Гуменюк</p>	<p><i>Зб. віршів:</i> Чапики-чалапики. Котилася писанка. Де гуляє крокотам? Веселка для веселика. Святвечір. <i>Казка:</i> Казка про козака Ярка та Яринку-Живинку. Шуршик В. та інші: казки з Яринчиного саду <i>Оповідання:</i> Силует на вежі. <i>Повість:</i> Таємниця княжої гори. Зустріч на Босому мосту. Чупакабра і чотири мушкетери.</p>

	<p>Лелеча фортеця. <i>Історичний роман:</i> Білий вовк на чорному шляху.</p>
<p>Зірка Мензатюк</p>	<p><i>Казка-повість з історичним антуражем:</i> Таємниця козацької шаблі. <i>Казки:</i> Казочки-куцехвостики. Київські казки. Макове князювання. Катрусині скарби. Як до жабок говорити. Зварю тобі борщику. Ангел Золоте волосся. <i>Драма-казка:</i> Дочка Троянди.</p>
<p>Марина Павленко</p>	<p><i>Повісті:</i> Миколчині історії. Русалонька із 7-В або прокляття роду Кулаківських. Русалонька із 7-В та загублений у часі. Русалонька із 7-В проти Русалоньки з Білокрилівського лісу. Русалонька із 7-В. В тенетах лабіринту. Чи шкідливо ходити покрівлями гаражів? <i>Казка стилізована під народну:</i> Півтора бажання, або Казки з Ялосоветиної скрині.</p>
<p>Олександр (Оесь) Льченко</p>	<p><i>Казки-повісті:</i> Таємниця старої обсервації. Загадкові світи старої обсервації. <i>Казки стилізовані під народні.</i> Козак, король, крук. Іронічні казки. <i>Коротенькі оповіді, історії в малюнках:</i> Мандрівка дощинки. Пригоди динозавриків. Пригоди неприбраних іграшок. Як коник співати навчився. Як крокодилу зуби лікували. <i>Науково-популярні твори:</i> Дерева. Наші птахи.</p>

	Бджолині родичі.
	<i>Казка:</i> Солька і кухар Тара-пара. Дивні химерики, або Таємниця старовинної скриньки. Вовчик-Колядник. <i>Повість:</i> Найкращі друзі. Друзі за листуванням.
Оксана Луцевська	Інший дім. Сева і К°. <i>Повість-казка:</i> Різдвяні повісті. <i>Зб. коротких віршів:</i> Про кита. <i>Казки та оповідання:</i> Золоте колесо року. <i>Оповідання в малюнках:</i> Втеча. Авіа, пташиний диспетчер.
Галина Пагутяк	<i>Фантастичний роман:</i> Королівство. <i>Казка-повідь:</i> Втеча звірів, або новий бестіарій. <i>Пригодницьке оповідання:</i> Лялечка і Мацько.
Лариса Денисенко	<i>Казка:</i> Ліза та цюця П. Ліза та цюця П. Зустрічаються.
Марія Чумарна	<i>Фантастичні казки-повісті:</i> Казка про друга. Лумпумчик. <i>Абетка:</i> Кумедна читанка. <i>Збірка казок:</i> Розкажу вам казку.
Валентин Бердт	<i>Повість:</i> Мій друг Юрко Циркуль. Мій друг Юрко Циркуль та інші. <i>Казка-повідь:</i>

	Марципан Пломбірович.
Сергій Гридін	<i>Пригодницько-фантастична повість:</i> Федько, прибулець з Інтернету. Федько у пошуках чупакабри. Федько у віртуальному світі. Незрозумілі. Кігтик Ковбаско. Не такий. Мама по скайпу.
Ніна Воскресенська	<i>Казкові повісті:</i> Останнє бажання короля. Володар країни Мрій. Дивовижні пригоди Наталки у Країні Часу. <i>Фентезі:</i> Руда ворона.
Світлана Поваляєва	<i>Казка:</i> Вррум-чарівник
Любко Дереш	<i>Повість-казка:</i> Дивні дні Гані Грак.
Ірен Роздобудько:	<i>Казки:</i> Коли оживають ляльки. Пригоди на невідомому острові. Пригоди на острові Клаварен.
Леся Мовчун	<i>Поезії:</i> Усе підростає. <i>Посібник-казка:</i> Мовна лікарня. Пригоди Лерки Севрючки і цікаві завдання з культури мови.
Василь Голобородько	<i>Вірші:</i> зб. Віршів повна рукавичка.
Катерина Паньо	<i>Казка:</i> Полювання на сліпса. Сонечко для мами Лу <i>Повість:</i> Цвіт мандрагори.
Юрій Бедрик	<i>Вірші:</i> зб. Тьотя Бегемотя.
Галина Вдовиченко	<i>Казка:</i> Мишкові миші.

	<i>Пригодницька казка-повість:</i> Ліга непарних шкарпеток
Роман Скиба	<i>Вірші у збірках:</i> Зайчик і дощик. Кожному по скибці. Кольоровинки. Рибне місце. Перевіршики. Баламутники.
Вадим Карпенко	<i>Роман-жарт:</i> Марко і Харко. Перші синці. Казки та легенди. Казки лісової галявинки. Казки про сіре мишенятко.
Катерина Лебедєва	<i>Казка-повість:</i> Птаха Корабель.
Тетяна Щербаченко	<i>Оповідання:</i> Пуп землі, або Як Даринка світ рятувала. Біла, Синя та інші. <i>Науково-художня література:</i> Як не заблукати в павутині.
Ігор Січовик	<i>Повість:</i> Неймовірні пригоди барона Мюнхгаузена в Україні. Формула вузла, або Як розплутати клубок таємниць. Комп'ютерна алхімія. Притчі про диваків і дружбу.
Мар'яна Савка	<i>Казка:</i> Казка про Старого Лева. <i>Віршоване оповідання у малюнках:</i> Лапи і хвости. <i>Вірші:</i> Чи є в бабуїна бабуся? Босоніжки для стоніжки. Тихі віршики на зиму. На болоті. Тінь риби.
Галина Кирпа	<i>Вірші та оповідання:</i>

	зб. Місяць у колиці. Мій тато став зіркою. Скільки/How many?
Сергій Пантюк	<i>Вірші:</i> зб. Неслухняники. <i>Науково-фантастична повість:</i> Вінчі й Едісон. Тимко і гелготунчик Шкода.
Дзвінка (Дзвенислава) Матіяш	<i>Казки:</i> Казки П'ятинки. День Сніговика. Перше Різдво.
Богдан Жолдак	<i>Кіноказка:</i> Капосні капці. Про чисті руки. Гаряча Арктика. Куцяткові цятки.
Ганна Чубач	Веселі хтосики. Черепаша-аха-аха. У лісочку на пеньочку. Веселий Букварик. Весела абетка.
Степан Працюк	Трилогія про кохання: Марійка і Костик, Залюблені в сонце (Друга історія Марійки і Костика), Аргонавти» (Третя історія Марійки і Костика).
Ольга Бусенко	Паперовий янгол.
Тамара Мельниченко	Чим пахне дитинство.
Микола Герасименко	Політ на черешні.
Валентина Запорожець	Про що написала жовта кульбабка барвистому метелику.
Микола Грищенко	Довго кували зозулі.
Юрій Винничук	Історія одного поросятка. Чудернацькі казки. Метелик вивчає життя.

	Балакуче яблуко.
Олена Задерецька	Чарівне місто.
Оксана Яблонська	Золота серединка.
Оксана Думанська	Бабусина муштра.
Лариса Ніцой	Ярик і рогатий Мі. Страшне страховисько.
Андрій Курков	Маленьке левеня і львівська мишка. Казка про пілососика Гошу. Велика повітроплавна подорож.
Людмила Бигич	Мудрі казки: для онуків писала, сама малювала. Мудрі казки.
Андрій Кокотюха	Мисливці за привидами. Таємниця козацького скарбу.
Катерина Булах	День кота.
Наталка Поклад	Хрущикова наука. Веселі віршики. Ходить червень-чародій. Ластівчин привіт. На веселій вулиці. Небелиці.
Григорій Фалькович	Хвацькі вірші – бешкетні вірші. Про жабку Гапку. Засинає ліва ніжка. Сумна історія. Фікулі. Абетка. Смик-Тиндик. Корова спекла коровай. Недомальовані вірші. Про котів та про собак. Чудернаський ZOO. Шалахмонеси.

<p>Валентина Вздутьська</p>	<p>Різдвяні повісті (зб.). Казки Різдвяного Ангела (зб.). Осіння книжка (зб.). Зимова книжка (зб.). Літня книжка (зб.). Різдвяна чудасія (зб.). Зимові історії для дітей (зб.). Плутон. Вертихвіст. Подорож листа.</p>
<p>Мар'яна Прохасько</p>	<p>Хто зробить сніг. Куди зникло море. Як зрозуміти козу. Кудряві повертаються у місто. Кудряві думають, що робити в дощ. Кудряві відмовляються від ялинки на Різдво.</p>
<p>Катерина Бабкіна</p>	<p>Повість: Гарбузовий рік. Шапочка і кит.</p>

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО АНАЛІЗУ ТВОРІВ РІЗНИХ ЖАНРІВ

У програмі для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи «Літературне читання» акцентовано на особливостях опрацювання художнього твору. Спільно з учителем учні освоюють елементарні шляхи аналізу твору.

Шляхи і види аналізу художнього твору

Освоєння літературного твору може бути різним (за В. Марко). Визначимо такі етапи:

- читацьке сприймання твору,
- повторне читання (виділення повної картини), освоєння в засвоєнні,
- дослідження (операція – аналіз і синтез), яке включає цілий ряд моментів: історію написання, життєву основу, історію друкування і варіанти твору, освоєння твору критикою, місце твору у творчості письменника, у літературному процесі.

Аналіз – це уявна (мислительна) операція над твором, яка передбачає членування твору на частини (складники змісту і форми), виділення певних частин, дослідження їх особливостей, визначення їх місця й функціональної ролі в загальній системі твору, встановлення характеру взаємодії з іншими частинами твору.

Умови успішного проведення аналізу твору:

1. Добре знання змісту твору.
2. Знання теоретичних основ аналізу.
3. Врахування особливостей твору.
4. Наявність естетичного чуття.

Зважаючи на актуальні проблеми вивчення літературно-художнього твору в школі, визначимо найбільш раціональні шляхи (способи) і види літературного аналізу.

Види аналізу – це підходи до твору з погляду розуміння функції художньої літератури.

Визначають: соціологічний аналіз, психологічний, естетичний, формальний, біографічний, структурний, порівняльний тощо.

Порівняльний – зіставляються типологічно схожі явища в межах рідного письменства чи кількох літератур. Наприклад, байки Езопа і Лафонтена, Крилова і Глібова, або твори одного письменника.

Способи (шляхи) аналізу – це вибір певних складників твору для докладного вивчення. Коли види аналізу спрямовують роботу дослідника й студента немовби «зсередини» їхнього літературознавчого досвіду, то способи спонукають до конкретних

дослідницьких та організаційно-навчальних дій і тлумачення певних аспектів твору. У процесі викладання літератури сформувався цілий набір способів аналізу, які різними дослідниками визначаються по-різному. Визначають такі:

Пообразний – увага зосереджується на розгляді образів-персонажів, прийомів їх творення, рис характерів, відтак робиться висновок про ідейний зміст твору. До цього аналізу доцільно вдаватися тоді, коли маємо справу з твором, у якому яскраві характери висунуті автором на передній план.

Проблемно-тематичний – визначається проблематика і тематика твору, розглядається розгортання кожної теми, постановя та розв'язання проблем через образи-носії проблем, засоби виразності тощо.

Аналіз твору «за автором» – власне спостереження за подіями у творі в порядку їх розгортання, або аналіз твору під мікроскопом – детальний розгляд вицленованого уривка твору.

Комбінований – поєднання кількох способів аналізу.

Всебічний аналіз – аналіз взаємодії змісту і форми (тема і засоби творення). Найважливішим принципом аналізу художнього твору є принцип взаємодії змісту і форми: якщо аналіз розпочинаємо зі складників змісту, то потім переходимо до характеристики засобів його втілення, тобто до складників форми; і навпаки – розпочинаємо аналіз з художніх засобів – і обов'язково визначаємо їх змістовність. Слід пам'ятати, що аналіз не самоціль, а засіб наближення до авторського задуму, шлях до ефективного поняття твору.

Обираючи шлях аналізу конкретного твору, необхідно враховувати особливості тексту (його обсяг, зміст, виховну спрямованість тощо).

У початковій школі аналіз художнього твору ґрунтується на особливостях сприймання молодшими школярами літератури як мистецтва слова (за навчальною програмою «Літературне читання»).

Під час навчання молодші школярі ознайомлюються з творами художньої літератури і фольклору, опановують практичні вміння впізнавати, практично розрізняти та називати окремі літературні жанри: казка (народна і літературна), оповідання, повість, вірш, байка, малі фольклорні форми (загадка, прислів'я); ігровий фольклор (скоромовка, лічилка, календарно-обрядова поезія тощо).

Засвоєння школярами літературних форм, їх жанрових особливостей організовується з урахуванням пізнавальних можливостей дітей. Учні 2-х класів ознайомлюються з найпростішими жанровими особливостями казки на матеріалі казок про тварин,

оскільки вони є найпростішими і найдоступнішими для сприймання і розуміння порівняно з іншими видами. Геройко-фантастичні казки, які мають складнішу будову, більші за обсягом, складаються з багатьох епізодів, відзначаються особливою вигадливістю, містять потужний фантастичний елемент, доцільно починати вивчати з 3 класу. Соціально-побутові казки, лірична поезія доступніші учням 4-х класів.

Основне завдання смислового і структурного аналізу художнього тексту – сприймання художнього образу, усвідомлення ідеї твору. Ці завдання зумовлюють вибір засобів для їх розв'язання, тобто визначають, які літературознавчі знання і в якому обсязі будуть потрібні учням, які спостереження за жанровою специфікою того чи іншого твору варто зробити, які прийоми аналізу тексту виявляються найбільш доцільними тощо.

Аналіз твору охоплює такі рівні: первинний, поглиблений, структурний. Аналізу тексту передують первинне цілісне, емоційне сприймання учнями твору, цілеспрямоване перечитування змісту та окремих його фрагментів. У процесі первинного аналізу учні розмірковують над тим, як починається твір, яким чином розгортаються події, чим він закінчується. Предметом поглибленого аналізу стає виявлення смислових зв'язків між персонажем, місцем дії і подіями в епічному творі, складання характеристик дійових осіб, аналіз їхніх вчинків, мотивів поведінки. Усвідомлення цих зв'язків становить основу початкового уявлення про сюжет і композицію художнього твору, виділення теми та головної думки прочитаного тощо. Аналізу підлягають не всі елементи тексту, а лише ті, які найяскравіше виражають ідею твору, що вивчається. Структурний аналіз змісту твору має на меті орієнтування учнів у структурі тексту, відтворення його з опорою на план різних видів, на малюнки тощо.

За Г. Токмань, під час аналізу слід враховувати і родо-жанрові особливості твору. Адже кожний літературний рід вимагає особливих прийомів аналізу з огляду на його специфіку. Зокрема, епос потребує аналітичної роботи над текстом, переказуванням змісту і його осмислення, детального тлумачення окремих епізодів, узагальнення проаналізованих складників; лірика – емоційно цілісного сприймання, творчої уяви, розуміння перебігу почуттів і думок ліричного героя, уваги до образного висловлювання та мелодики; драма – унаочнення, зв'язку з театром, проникнення в конфлікт, спостереження за сценічною дією і прочитання психологічного підтексту. Розглядаючи жанри, які перебувають на межі родів (баладу, поему, байку, притчу), слід застосовувати прийоми характерні для аналізу творів цих родів.

Художні твори одного жанру не можна вивчати за одним шаблоном, бо кожний художній твір – неповторне явище, що вимагає особливого підходу. Однак ігнорування жанрової специфіки звужує розуміння мистецької цінності твору. Отже, методика вивчення літературних творів певною мірою залежить від їх жанрових особливостей.

Засвоєння літературних форм, їх жанрових особливостей, у початковій школі організовується з урахуванням пізнавальних можливостей дітей.

КОЛО ЧИТАННЯ

Коло читання молодших школярів охоплює твори різних родів і жанрів для дітей цього віку з кращих надбань української і зарубіжної літератури.

Твори усної народної творчості – малі фольклорні форми: загадки, скоромовки, прислів'я, приказки, ігровий фольклор; казки, пісні, легенди, міфи.

Літературні казки українських та зарубіжних авторів.

Твори українських і зарубіжних письменників-класиків, які ввійшли в коло дитячого читання.

Твори сучасної дитячої української та зарубіжної літератури.

Дитяча періодика: газети та журнали.

Довідкова література: словники, довідники, енциклопедії для дітей.

За жанрово-родовими формами – це епічні твори: оповідання, байки, повісті, повісті-казки; ліричні: переважно віршовані твори різного змісту й форми; драматичні: п'єси для дітей.

За тематичним спрямуванням – твори про природу в різні пори року; твори про дітей, їхні стосунки, взаємини в сім'ї, школі; ставлення до природи, людей, праці, сторінки з життя видатних людей; твори, у яких звучать мотиви любові й пошани до рідної землі, Батьківщини, мови, традицій українського та інших народів; утверджуються (добро, людяність, працелюбність, честь, дружба); гумористичні твори; науково-художні твори про живу й неживу природу; пригодницькі твори, фантастика.

АНАЛІЗ ЕПІЧНИХ ТВОРІВ

Епос – це оповідь, яку ведуть від реального чи умовного оповідача, тому в ньому наявні два типи мовлення – автора і персонажів. Оповідь може бути написана від першої чи третьої особи, у минулому або теперішньому (зрідка – майбутньому) часі. Мова епосу пластично-описова, зображальна.

Епічні твори поділяються на великі (епопея, роман, повість) і малі (оповідання, новела, літературна казка). При розгляді епічного твору можна скористатися цілісним (всебічним), пообразним, проблемно-тематичним типом аналізу.

Типовими недоліками аналізу епічного твору є розмежування змісту і художньої форми твору, зведення композиції до фабули, а характеристики персонажа – до опису життєвої долі, звужене визначення ідейного змісту та ігнорування проблематики. Слід розуміти епічний твір у всій його багатоманітності. Необхідно пов'язувати фабулу із сюжетом та конкретно-історичними явищами дійсності; звертати увагу на описи і назву твору; вчинки героїв потрібно пов'язувати із внутрішнім світом персонажа та його становищем; зосереджуватися на характеристиці конфлікту, на якому оснований сюжет, розкривати громадянську та морально-етичну позицію автора. До розуміння ідейного змісту варто йти через формулювання власних емоційних оцінок зображеного в тексті.

Орієнтовна схема аналізу епічного жанру (оповідання, повість, роман):

1. Автор (представити письменника – хто він? Його здобутки, твори, в яких жанрах працював тощо).
2. Назва твору, який обрано для аналізу.
3. Жанр твору, його особливості. Жанровий різновид (соціальний, морально-етичний, морально-психологічний, соціально-психологічний, сатиричний, гумористичний, побутовий, науково-пізнавальний, виховний, пригодницький, фантастичний, історичний тощо).
4. Тема, ідея, проблеми.
5. Композиція. Сюжет і конфлікт.
6. Образи-персонажі (сатиричні, реалістичні, міфологічні, символічні, алегоричні тощо).
7. Цінність твору.

Орієнтовна схема аналізу літературної (авторської) казки:

1. Назва і жанр твору. Автор (хто він?).
2. Жанрові особливості літературної казки, що аналізується. Зв'язок з народною казкою (авторська переробка, оригінальна казка). Наявність традиційних елементів в аналізованій казці, що характерні для казок загалом.
3. Жанровий різновид казки (сатирична, казка-нонсенс, анімалістична, виховна тощо; прозова чи віршована).
4. Тема (які життєві явища осмислює автор?).
5. Конфлікт казки. Образи-персонажі у вирішенні конфлікту.

6. Композиція (особливості побудови казки: зачин, основна і кінцеві частини, – їхнє значення).
7. Ідея (авторське ставлення до зображеного?). Мораль твору. Виховне значення.

АНАЛІЗ ЛІРИЧНИХ ТВОРІВ

Під час вивчення поезії слід враховувати її родову специфіку. Лірика художньо виражає внутрішній стан людини – її емоції, настрої, думки як реакції на зовнішні впливи або як саморефлексії. У центрі твору перебуває Я ліричного героя. Сюжет відсутній, рух відображає перебіг почуттів і думок. Мова поезії, як правило, монологічна або має форму внутрішнього діалогу ліричного героя. Їй властиві лаконізм, емоційна та інтелектуальна насиченість, образність, мелодійність. Вірш не переповідає розвитку подій, як епос, а виражає перебіг почуттів і думок. Є, наприклад, вірші-описи, найчастіше пейзажі, які передають красу картин природи, забарвлюючи їх у певне почуття, переважно замилювання. Слід тлумачити образи щодо їх емоційної наповненості та інтелектуальної семантики. Після інтерпретації змісту перейти до аналізу версифікації (віршування) твору.

Лірика розподіляється за провідними мотивами: політична, громадянська, пейзажна, інтимна, медитативна, філософська, релігійна, патріотична. Під час аналізу лірики доцільно використовувати прийом «коментованого читання», або текстуальний аналіз. Після інтерпретації змісту перейти до аналізу версифікації (віршування) твору.

Для визначення метричної системи, у якій написано вірш, слід знайти його ритмічну одиницю. Ритм ґрунтується на закономірному повторі, тому шукають повторюваний відрізок мовлення, який можна відбити постукуванням, ніби музичний такт.

У силабічній системі ритмічною одиницею є рядок із постійною кількістю складів і цезурою; у силабо-тонічній – стопа; у тонічній – однакова кількість наголосів у рядку за довільним розташуванням та кількістю ненаголошених складів; у народному віршуванні основою ритму є коліно – група складів з одним акцентованим (його визначають при співі).

Використовують такі методики визначення розміру вірша, що належить до силабо-тонічної системи віршування:

- скандування вірша, тобто нарочито ритмічне читання його вголос, бажано з вистукуванням ритму, щоб відчутти ритмічний малюнок і його закономірність;
- графічне відображення вірша, умовне позначення його наголошених (–) та ненаголошених складів (∪) із поділом їх на стопи (/ ∪ ∪ –/).

Оскільки вірші написані зазвичай для читання вголос, скандування є основним методом визначення розміру, а графічне відображення – допоміжним. Скандування допомагає запам'ятовувати ритмічні малюнки хоря, ямба, дактиля, амфібрахія, анапе'ста.

Орієнтовна схема аналізу ліричного твору:

1. Автор (хто він?) і назва твору.
2. Жанр і жанровий різновид твору (віршована поезія, сюжетний вірш, пейзажна лірика, патріотична поезія, громадська, інтимна, філософська, медитативна, морально-етична (повчальна) лірика тощо).
3. Тема / мотиви.
4. Ліричний герой (образ – хто він?, який він і його настрої?). Образ автора. Образ персонажа. Образ-пейзаж. Образ-інтер'єр.
5. Тропи і синтаксичні фігури (які мовні засоби сприяють емоційному наснаженню творів? – епітети, метафори, антитеза, порівняння).
6. Віршований розмір.
7. Ідея. Духовно-естетична цінність, або виховне значення твору.

АНАЛІЗ ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ

Драматичні твори порівняно з іншими літературними родами обіймають найменше місце в шкільних програмах через складність цього роду.

Драма (з грец. дія) – літературний рід, який змальовує світ у формі дії, здебільшого призначений для сценічного втілення. Драматичний твір безпосередньо пов'язаний із театральним мистецтвом, не має композиційних компонентів епосу, як авторські характеристики, відступи, описи, – драматург натомість подає лише скупі ремарки. Про вчинки дійових осіб автор не розповідає: герої діють, живуть на сцені. Драмі властива пряма мова персонажів, які діють за допомогою реплік. Мова в драмі реалізується за допомогою двох мовленнєвих форм – монологу і діалогу, що являють собою відображення форм мовного спілкування, що існують у житті.

Увагу слід зосереджувати на художній ролі ремарок, дії, діалогічній формі. У п'єсах специфічною є зовнішня композиція: поділ твору на дії, картини, яви. Дія в драмі розгортається напружено і підпорядковується гострому конфлікту. Його з'ясування і переказування перипетій навколо нього – перший етап вивчення драматичного твору.

Акт – закінчена частина драматичного твору чи театральної вистави.

Ремарка – пояснення, зауваження драматурга, що попереджають чи супроводжують рух дії у п'єсі.

Репліка – висловлювання діючої особи.

Сцена – 1) частина будівлі театру, майданчик для вистави; 2) окрема частина акту театральної п'єси; 3) окремий епізод.

Сценарій – 1) літературно-драматичний твір для театру чи кіно, що має опис дії з текстом промов, реплік персонажів; 2) план, сюжетна схема п'єси, опери, балету тощо.

Орієнтовна схема аналізу драматичного твору:

1. Автор (хто він?) і назва твору.
2. Жанр. Жанрові особливості п'єси.
3. Тема.
4. Композиція і сюжет, їхня роль у розкритті теми і проблем. Конфлікт – основний рушій сюжету.
5. Система образів. Мовні партії персонажів (монолог, діалог). Функція ремарок.
6. Ідея. Цінність, або виховне значення твору.

АНАЛІЗ МІШАНИХ ЖАНРІВ

До міжродових жанрів належать твори, у яких поєднано ознаки різних літературних родів: байка, балада, поема, кіноповість, роман у віршах.

Жанрова природа байки містить ознаки епосу, драми і лірики. З огляду на це передбачається аналіз сюжету (як у епосі). Природа драматичного твору втілюється в гострий конфлікт і діалог. Ліричне начало є в поетичній мові, моралі, версифікації, що зумовлює потребу аналізувати алегорію, інші засоби образності мови, тлумачити мораль як вираження думок і почуттів автора, досліджувати особливості версифікації.

З усіх літературних жанрів саме байка має значення жанру найбільш одверто дидактичного, спрямованого на збудження в читачів морального почуття, на прищеплення їм певних переконань.

Розбираємо в єдності форми і змісту.

Ідея байки прозора, розкривається в простому, ясному сюжеті і здебільшого сформульована самим автором на початку або в кінці байки («мораль», або повчання).

Характери у байці нескладні і становлять, здебільшого, класичні маски тварин з яскраво виявленими характерними рисами (лисиця – хитра, вовк – зажерливий і жорстокий, осел – дурний, заєць – боягуз).

Композиційно-сюжетна простота, яскравість у змалюванні характерів, близькість до народної творчості (зокрема до казок) – засіб виховного впливу.

Розбір байки може йти або дедуктивним, або індуктивним шляхом.

I. Дедуктивний шлях – це розбір від загального до окремого, від ідеї до конкретних форм її розкриття. Ідучи від загального, від ідеї байки, перейти до конкретного – до аналізу образів, сюжету, мови як засобу втілення даної ідеї.

II. Індуктивний шлях розбору – це шлях від образів байки, її мови до розкриття ідеї твору, виведення моралі.

Орієнтовна схема аналізу байки:

1. Автор (хто він?) і назва твору.
2. Жанрові особливості байки.
3. Що змалювано у байці? Тема та проблеми байки.
4. Для чого розповідається ця байка? Дидактична мета.
5. Композиційні особливості (оповідання і моралізуючий висновок, повчання).
6. Які істоти зображено в байці? Образи-персонажі.
7. Чому автор обрав саме ці образи тварин? Контраст, антитеза.
8. В чому полягає алегорія байки? Уособлення образів-персонажів.
9. Мовні засоби байки (пестливі слова, канцеляризми, синоніми, антоніми, епітети, метафори, порівняння, звертання тощо). Аналіз мови образів-персонажів. Які слова передають осуд явищам дійсності?
10. Якими словами виражено мораль байки? (Мораль байки передають наступні слова: « »)
11. Яке прислів'я подано у байці? (У байці подано народне прислів'я: « »).

Зіставлення байок

Під час зіставлення байок визначають спільне і відмінне в характеристиці образів, вираженні ідеї, стильових особливостей (форма викладу – віршована чи прозова, мораль – наприкінці, в середині, прихована, розповідь – стисла чи розгорнута), художні засоби, конкретні картини доби митця.

Спільне:

1. Ідейна спрямованість байок різних авторів...
2. Обидві байки написані на однакову тему...
3. Викриваючи певне явище, автори використовують однакову алегорію, образи персонажів...

4. Байка коротко відображає подію, яка має повчальний зміст, а вчинки тварин нагадують вчинки людей. У байках висміюються людські вади... Мають мораль.

Відмінне:

Стильові особливості байок:

- конкретні картини доби митця,
- структура байки (основна частина і повчання),
- форма (віршована, прозова), мораль (наприкінці, на початку, прихована),
- розповідь (стисла, розгорнута),
- художні засоби.

АНАЛІЗ ФОЛЬКЛОРНИХ ТВОРІВ

Усна народна творчість долучає до джерел національної культури. Фольклор посідає важливе місце в підручниках для початкових класів.

Фольклор (з англ. – народна мудрість) – це усна народна творчість, що існує в різноманітті жанрів (казки, легенди, перекази, пісні, думи, малі фольклорні жанри – загадки, прислів'я, приказки, сарказми).

В усній народній творчості, як і в літературі, представлені 3 роди – епос, лірика, драма. Відповідно і жанри УНТ аналізуються як і літературні твори певного роду, але з урахуванням специфіки фольклорних творів, до яких належить: колективність творення, оскільки автор не встановлений, усність творення і передавання з покоління в покоління, традиційність, варіативність. У процесі розгляду фольклорного твору враховуються основні ознаки жанрів.

Для колискових пісень – специфічний зміст і форму тексту, що функціонально зумовлений присиплянням дитини в колисці. Увага приділяється тематичній різноманітності колісанок (твори про саму дитину, її сон, годування, думках і почуттях матері, про пригоди й витівки тварин і птахів, про найближчих людей, які його оточують), провідним образам (сон, дрімота, котик), вживанням дитячої лексики, зменшувально-пестливих слів, епітетів, порівнянь, асонансних груп тощо.

Для прислів'їв і приказок – образність вислову, наявність / відсутність повчання, широкого підтексту, переносного значення, використання метафори, метонімія, порівняння.

Звертати увагу, що в УНТ передаються духовні цінності народу, його мораль у різних сферах людської діяльності, а також вірування, звичаї, обряди українців.

Орієнтовна схема аналізу народної казки:

1. Назва і тематична група народної казки (про тварин, соціально-побутова, фантастична).
2. Форма казки – прозова.
3. Тема (які життєві явища осмислено?).
4. Конфлікт казки – добро / зло. Образи-персонажі (добротворці / злотворці) у вирішенні конфлікту.
5. Композиція (особливості побудови казки: зачин, основна і кінцеві частини, – їхнє значення).
6. Ідея (народне ставлення до зображеного?). Мораль твору. Виховне значення.

Список літератури:

Бугайко Т.Ф. Українська література в середній школі : посібник для факультетів мови та літератури пед. ін-тів / Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. – Київ : Рад. шк., 1955. – 371с.

Літературне читання: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 2 –4 класи. – Режим доступу: <http://osvita.ua/doc/files/news/87/8793/02-lit-chit.pdf>

Марко В.П. Аналіз художнього твору: навч. посіб. / В.П.Марко. – К. : Академвидав, 2013. – 280 с.

Марко В. П. Стежки до тайн слова: літературознавчі й методичні студії; [навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей] / В. П. Марко – Кіровоград : «Степ», 2007. – 264 с.

Токмань Г.Л. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник / Г.Л.Токмань. – К. : ВЦ «Академія», 2012. – 312 с.